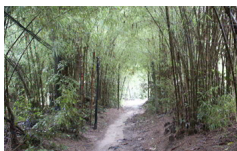

Bài hát về Tha La trong ký ức

Tác Giả: Việt H&#i Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Trong thơ văn và âm nhạc Việt Nam có vùng đất a danh mà tên nghe d&#th&#ng và l&#i có nét tôn giáo là 4 ch&# trong b&#n nh&#c "Tha La Xóm Đ&#o" của nh&#c sĩ Dzũng Chinh.

Ph&#i nói là nhi&#u ng&#&#i đã nghe qua đ&#a danh này, nh&#ng chi ti&#t t&#i sao có tên l&# tại nh&# v&#y, mà h&# có th&# không bi&#t nhi&#u v&# Tha La. Tôi đ&#c anh b&#n đ&#ng h&#ng Tây Ninh Nguy&#n Thành Đ&#m g&#i cho bài tài li&#u vô cùng công phu do anh Lâm Thanh thu th&#p tài li&#u mà anh biên so&#n l&#i thành bài vi&#t mang tên "Tha La Xóm Đ&#o" đăng trong t&#p san Tây Ninh M&#n Yêu bên Úc châu, kèm theo tài li&#u của giáo s&# Lê T&#n Tài và bài th&# "Tha La" của thi sĩ Vũ Anh Khanh, cùng bài th&# của anh Lâm Thanh là "Tha La ngày tr&# l&#i".

Cho nên đ&#a theo tài li&#u của quý báu của ng&#&#i Tây Ninh như anh Lâm Thanh, Lê T&#n Tài, Tr&#n Anh Dũng, Hà Đình Huy, cũng như chủ nhà th&# Nh&#c Tr&#n Hu&# Thu, một ng&#&#i dành cho Tha La cảm tình nồng nàn, dù ch&# không là ng&#&#i Tây Ninh. Vì vậy tôi xin g&#i bài vi&#t về l&#i đ&#t Tha La như ký ức cũ một l&#n đ&#t chân đ&#n, cũng như bao l&#n ghé qua Tr&#ng Bàng, một vùng đất d&# th&#ng trong tim th&#c cũ.

T&#i sao là "Tha La Xóm Đ&#o?"

Tên Tha La phát nguyên do ch&# của ng&#&#i Th&#y Chân Lạp hay Khmer là "Schla", đ&#c ng&#&#i Việt đ&#c tr&#i thành "Tha La", nó là vùng đất xa n&#i ng&#&#i Chân Lạp đ&#nh c&#, tr&#c khi sát nhập vào lãnh th&# Việt Nam. Vì là tên của ng&#&#i Khmer nên nó có âm thanh l&# tại của ngo&#i ng&# khi

Bài hát về Tha La trong ký ức

Tác Giả: Việt H&i Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

chúng ta dùng mà không mang nghĩa Việt ngữ nào hết.

Những người phương diện tiếng "Schla" thì nó có nghĩa là trộm, trộm, nhà lũng, nhà mát. Vùng Tha La ngày xưa là rừng rậm hoang vu, đã được quan quân và con dân chúa Nguyễn đến khai phá và định cư từ hơn 200 năm trước. Đất Tây Ninh cũng có nhiều chữ cùng mang tên Tha La. Tuy nhiên từ ngữ khác như Châu Đốc, Trà Vinh, có tiếng bào Khmer, cũng có nhiều địa danh Tha La nhưng nó không liên quan như Tha La Xóm Đeo của Trảng Bàng để rồi địa danh này được đưa luôn vào văn học và âm nhạc Việt Nam.

Tha La theo dấu chân của Trảng Bàng khi thì vì Trảng Bàng thuộc tỉnh Tây Ninh, nên có địa phương Pháp thuộc nó bị sáp nhập vào Gia Định, rồi lại được tách riêng theo Tây Ninh thuộc địa VNCH, rồi Trảng Bàng lại bị chia cắt vào đất tỉnh mới là Hậu Nghĩa thuộc địa phương CH, rồi chính quyền CS lại sáp nhập Tha La và Trảng Bàng vào tỉnh Tây Ninh. Điều hiển nhiên mà nhiều người ở Tây Ninh hay Gò Dầu, Trảng Bàng cũng xem Tha La thuộc địa phương Tây Ninh vì sự gắn bó lịch sử tự nhiên tự nhiên.

Đường về Tha La:

Đường đi đến Tha La không khó mà tìm được. Ta cứ lấy Quốc Lộ 1 từ Sài Gòn theo hướng tây bắc mà chuyển hướng về Gò Dầu hay về Tây Ninh. Con đường này địa phương Trảng Bàng cũng có địa danh Tha La Xóm Đeo. Nên biết đến đường Trảng Bàng và Sài Gòn cách nhau khoảng 30 miles hay 50 cây số mà thôi. Từ Trảng Bàng mon men về hướng tây thêm 3.5 miles hay 6 cây số thì chúng ta vào đất Tha La, rồi có xóm Đeo hiện hòa, rồi có nhiều trái ngọt cây lành.

Người ở Tha La hay người ở Trảng Bàng không thì nào không biết những món ăn địa phương thì đây là món bánh canh giò heo hay bánh tráng cuốn thịt heo. Mỗi khi tôi về Gò Dầu mà xe đồ khi ngừng thì ghé Gia Huân, nằm bên phía quốc lộ khi dừng chân thì nơi đây cho hàng khách ăn trưa, trưa và về lại tôi mua 2 tô bánh canh cho đôi bạn tôi và không quên lót dạ thêm một đĩa

Bài hát v̄ Tha La trong ký ̄ c

Tác Giả: Vīt H̄i Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

th̄ t và giò heo lū c cū n bánh trắng, m̄ tôi th̄ ̄ ng nói đùa là ăn hàng kī u đó ch̄ có n̄ ̄ c ̄ v̄ mà thôi, nh̄ ng nh̄ ng ngày khôn ̄ n khi bī t làm dáng ghé Tr̄ ng Bàng tôi ăn bánh canh trong nḡ i ngừng, vì s̄ ̄ có m̄ y cô n̄ sinh áo dài tr̄ ng c̄ a đ̄ t Tha La hay c̄ a qū n Tr̄ ng Bàng th̄ y đ̄ ̄ c s̄ b̄ o tôi r̄ ng "nam th̄ c nh̄ h̄" thì m̄ t h̄ t duyên con trai c̄ a tôi... và tôi s̄ bū n tình ̄ m huhu...

Sau khi ăn no nê mū n theo đ̄ u chân c̄ a m̄ y cô n̄ sinh áo dài tr̄ ng vào th̄ ng đ̄ a danh này. Thì b̄ n h̄y r̄ trái vô con đ̄ ̄ ng đ̄ t đ̄ đ̄ n vô xã An Hoà, c̄ đi th̄ ng mī t s̄ ḡ p nhà th̄ Tha La, và ch̄ c ch̄ n b̄ n s̄ không b̄ ̄ c đâu, theo ̄ i anh Hà Đình Huy, b̄ n tôi đ̄ n v̄ y. Tôi đã đ̄ n thăm gia đình anh S̄ n m̄ t ̄ n vào năm 1971 đ̄ ̄ c ū ng n̄ ̄ c m̄ a mà có 2 cô n̄ sinh áo dài tr̄ ng, em anh S̄ n là Thu Nga, Thu Cúc đã lâu r̄ i, tôi quên ̄ i vào Tha La, nên khi vī t bài ph̄ i đ̄ h̄ i ̄ i nh̄ ng nḡ ̄ i b̄ n đ̄ ng h̄ ̄ ng Tây Ninh, Tr̄ ng Bàng, thì cái nh̄ ̄ i hī n v̄ trong tôi.

Tây Ninh Quê Tôi có nhī u vùng đ̄ t mang tên c̄ a th̄ o m̄ c, cây c̄ i nh̄ Tr̄ ng Bàng, Tr̄ ng Dài, Tr̄ ng S̄ p, Tr̄ ng L̄ n, Gò Đ̄ u Th̄ ̄ ng, Gò Đ̄ u H̄ , Gò Chai, Gī ng Rī ng, Gī ng ̄ i v.v. nói lên ý nghĩa c̄ a cây c̄ i, c̄ a v̄ th̄ đ̄ t, ch̄ cao, ch̄ th̄ p, ch̄ tr̄ ng. Tha La tuy nh̄ v̄ đ̄ n tích, nh̄ ng cũng mang ít nhī u đ̄ c tính đó.

Toàn không gian hay khunh c̄ nh là m̄ t b̄ c tranh th̄ t linh đ̄ ng, đ̄ p đ̄ và mát r̄ ̄ i tâm h̄ n, mát vô cùng t̄ n c̄ a nh̄ ng vùng đ̄ t thiên nhiên phì nhiêu, nào là đ̄ t gò nhô lên, đ̄ t đ̄ , đ̄ t sét, đ̄ t tr̄ ng, đ̄ t rū ng hay đ̄ t v̄ ̄ n. Tùy theo v̄ th̄ đ̄ t, c̄ dân ̄ đây tr̄ ng đ̄ các th̄ rau qū , cây trái nh̄ m̄ t nét tham lam c̄ a thiên nhiên. B̄ ̄ c vào đ̄ u nḡ ta th̄ y nhī u nh̄ t là tre, trúc và t̄ m vong. V̄ i thân thon, cành đ̄ u, lá m̄ ng dài n̄ m đ̄ c hai bên đ̄ ̄ ng, nḡ n giao ch̄ m vào nhau thành m̄ t cái vòm nh̄ cái hang mát r̄ ̄ i, ch̄ y dài c̄ cây s̄ .

Đi trong bóng râm xanh um ̄ y, gió th̄ i hiu hiu làm lao xao k̄ o k̄ t cành cây hay đánh r̄ i nh̄ ng chī c lá vàng khô, tung tăng theo nh̄ ng gī t n̄ ng mang màu huȳ n ̄ o. H̄ i r̄ ng b̄ n có thích không ch̄ ? Đ̄ c theo hai bên đ̄ ̄ ng, sau hàng rào tre là nh̄ ng ngôi nhà đ̄ lō i không đ̄ ng b̄ tùy theo tình tr̄ ng kinh t̄ c̄ a gia ch̄ , nh̄ nhà c̄ a anh S̄ n mà tôi quen, nhà anh có mái ̄ p tranh, vách đ̄ t, tr̄ ̄ c nhà có cái lu n̄ ̄ c đ̄ ng n̄ ̄ c m̄ a, anh dùng gáo đ̄ a khô múc n̄ ̄ c m̄ i tôi ū ng mà có m̄ y con lãng quãng nh̄ y tango trong màu n̄ ̄ c trong tr̄ o, chúng tung tăng b̄ i ̄ i, tôi rùng mình ̄ ̄ ng ̄ , anh S̄ n nói cá lia thia nh̄ xiu không s̄ lãng quãng ch̄ ng ̄ tôi có thân hình b̄ t̄ ̄ ng nh̄ v̄ y mà e nḡ i vài con lãng quãng, loài vi sinh v̄ t này đang ve v̄ y đuôi kia sao.

Bài hát về Tha La trong ký ức

Tác Giả: Việt H&#i Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Bên cạnh là hai cô em Thu Nga và Thu Cúc cũng khúc khích vì cái sự thật của tôi. Hai cô gái Tha La khi nhìn tôi nhồm nhồm làm luôn ngay 5 con lẳng quăng vô bóng. Láng giương nhà anh thì có nhà lợp mái tôn hoặc mái ngói, trồng cây mận nhà là cây chuối xanh um, phía bên là cây ăn trái và cho bóng mát. Nhà anh Sơn phía trước trồng hai cây xoài, một cây xoài tím ngon và một xoài thanh ca, nhiều vú sữa, cây ly-ô-ma, măng cụt, sa-pô-chê, nhà có con chó mướp, phía sau nhà có hàng dứa, chuối, mận, thơm ruột, đu đủ và măng cụt xiêm mà ba anh trồng kỹ lưỡng từ trước. Sau nhà nuôi một bầy heo cho lợn thịt. Đó là một gia đình tiêu biểu của miền quê mà tôi quen. Họ sống an phận, hiền lành và tử tế.

Tha La Xóm Đeo:

Tha La là một địa danh đẹp về thiên nhiên và đẹp vì tình người trong tiềm thức của tôi. Thời trẻ, tên Tha La cho ta ý nghĩa tượng hình ra một hình ảnh đẹp đẽ của đất Tha La này. Chính vì một dân chúng không chú ý vào khoảng 3,000 người trước năm 1975, người ta không tìm thấy Tha La trong bản đồ địa lý hay hành chính. Đây là xóm đeo thuở xưa Xã An Hoà được thành lập khá gần nếp và qui cũ, nhà cửa khang trang, quây quần chung quanh ngôi thánh đường.

Trải qua bao thăng trầm của chiến tranh tàn phá, nhà thờ đã được trùng tu lại. Cho tới năm 1967 thì việc sửa sang được hoàn tất. Chánh toà nằm giữa và phía trước cổng bao quanh, vỉa sân rộng lát đá, vỉa trồng hàng cây và nhiều cây sủi phở thuở xưa. Ngôi Chánh toà được có phần nguy nga, hai mái ngói xoắn dài xuống thấp có sự chia sẻ của hàng 400 con người ngoan đạo trong các buổi hành lễ.

Tượng Đức Mẹ trước mặt, và có một hàng đá khảm bên hông, tháp chuông không cao nhưng có kiến trúc lạ mắt như cái chuông chim. Toàn bộ khu nhà thờ, nhìn chung, vỉa kiến trúc đơn giản, không mang nặng nề của Tây phương, nhưng lại được bao bọc xung quanh bằng hàng cây cối thấp cao to cho bóng mát, mang vẻ u hoài, thanh tịnh như một ngôi chùa của miền quê.

Xã An Hoà, thuộc quận Trảng Bàng, có 8 ấp, dân số 12,000, nhìn trên bản đồ thấy hình dáng bầu dục, nằm dọc theo rạch Trảng Bàng mà đầu nhọn là ấp An Thi và nhọn ra trên Vàm Trảng bên bờ sông Vàm Cỏ Đông. Đây là vùng đất phì nhiêu, trù phú do phù sa sông bồi nên có lúa lâu năm rì rì.

Bài hát v̄ Tha La trong ký ̄ c

Tác Giả: Vīt H̄i Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Ngoài đ̄ ng rū ng, n̄ ng r̄ y ra, khung c̄ nh còn th̄ y có nh̄ ng lò ḡ ch nung đ̄ t sét, r̄ i tr̄ i m̄ c tr̄ i c̄ a, hay nh̄ ng nhà máy xay lúa. Ngành th̄ công th̄ nh hành nh̄ t là ngh̄ đan lát các s̄ n ph̄ m gia đ̄ ng b̄ ng tre, trúc hay n̄ a. ̄ p An Phú đ̄ c xem là giàu có là n̄ i có ch̄ chính c̄ a xã, quán xá sung túc, n̄ i t̄ a l̄ c tr̄ s̄ xã và có tr̄ ng trung h̄ c đ̄ a ph̄ ng công l̄ p.

Trong xã có 3 ngôi chùa, và ngôi chùa c̄ hay lâu đ̄ i nh̄ t là chùa t̄ i ̄ p An Phú. Ph̄ n l̄ n dân trong nh̄ ng xã này nói chung theo đ̄ o Ph̄ t hay đ̄ o gia tiên th̄ cúng ông bà. Nh̄ ng n̄ i tī ng và gây ̄ nh h̄ ng nhī u nh̄ t v̄ n là xóm đ̄ o Tha La mà chúng ta đang bàn. Xóm đ̄ o n̄ m trong đ̄ a ph̄ n hai ̄ p An H̄ i 1 và An H̄ i 2. H̄ n ba ngàn giáo dân ̄ đây là nḡ i c̄ c̄ u đã đ̄ nh c̄ lâu đ̄ i, ch̄ có 4 gia đình nḡ i thū c ḡ c B̄ c di c̄ 54.

Nh̄ m̄ t t̄ p t̄ c̄ lâu, ngày l̄ Giáng Sinh cũng nh̄ các ngày l̄ Thánh l̄ n, đ̄ u là ngày h̄ i chung c̄ a đ̄ ng bào trong xã. Vào đêm Giáng sinh thì c̄ m̄ y ngàn nḡ i kéo nhau đi đ̄ o m̄ ng l̄ đông đ̄ o, n̄ m n̄ p ngoài đ̄ ng. Th̄ t đông nḡ i khī n xe c̄ đi qua không l̄ t, và ch̄ toàn nḡ i đi b̄ hành. Do v̄ y nhī u khi không ph̄ i ch̄ dân trong xã không mà thôi, nh̄ ng l̄ i có có nhī u nḡ i ngō i đ̄ o t̄ ch̄ Trãng Bàng, ch̄ Gò Đ̄ u và các xã chung quanh v̄ đây xem l̄ . Qū là ngày l̄ h̄ i vui chung c̄ a dân toàn vùng Hī u Thī n (hay Gò Đ̄ u) - Trãng Bàng kéo nhau t̄ p trung v̄ đây.

Đī n trình xây đ̄ ng Tha La Xóm Đ̄ o:

Theo sách Tây Ninh X̄ a và Nay c̄ a tác gī Hū nh Minh, xū t b̄ n năm 1972 và tái ̄ n b̄ n t̄ i Úc năm 1992 thì vào cū i th̄ i Minh M̄ ng, khō ng 1840, có m̄ t nhóm giáo dân đ̄ vài ch̄ c gia đình đ̄ c cha Cosimo Trí dìu đ̄ t, ch̄ y n̄ n t̄ i khu r̄ ng Tha La, khai quang l̄ p ̄ p xây đ̄ ng cū c s̄ ng, đ̄ ng th̄ i c̄ ḡ ng b̄ o t̄ n ḡ c đ̄ o và nī m tin. Đ̄ tránh s̄ theo dõi và phát giác c̄ a viên ch̄ c trī u Nguȳ n đang ̄ th̄ i k̄ e nḡ i đ̄ o ngō i lai khī n b̄ theo dõi, nh̄ ng bū i l̄ th̄ ng ph̄ i l̄ u đ̄ ng. M̄ t tàn cây c̄ th̄ , m̄ t mái lá đ̄ n s̄ , hō c túp lī u tranh ̄ đ̄ t cũng mang đ̄ ý nghĩa và mang tính ch̄ t c̄ a cái nhà th̄ . Nhī u lúc ph̄ i làm l̄ ban đêm.

Kh̄ p vùng xã An Hoà x̄ a h̄ u nh̄ đ̄ u có đ̄ u chân c̄ a con Chúa. Cha ch̄ chiên Cosimo Trí đã th̄ p m̄ t nḡ n n̄ n gī a r̄ ng âm u, v̄ a khai hoang l̄ p ̄ p v̄ a ̄ n nấu, v̄ a m̄ u sinh, v̄ a khai sáng ngū n sū i tâm linh t̄ i mát cho các con chiên, đ̄ nó trôi ch̄ y cho đ̄ n ngày hôm nay. N̄ u trī u đình có l̄ phong th̄ n cho nh̄ ng v̄ có công khai làng m̄ mang b̄ cõi thì chính cha Trí cũng là v̄ r̄ t x̄ ng đáng đ̄ c phong Thánh Hoàng b̄ n c̄ nh c̄ a dân chúng An Hoà.

Bài hát về Tha La trong ký ức

Tác Giả: Viãt Häi Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Sau năm 1863, khi Pháp chiếm 3 tỉnh miền Nam Nam Kỳ thì hoàn cảnh thu hút nhiều người. Vì cần truyền đạo Chúa để các nhà cầm quyền Pháp khuyến khích và giúp đỡ. Giáo dân gom tụ lại ở Tha La đông hơn và họ đến Tha La để các chính thức thành lập, trở thành Tòa Thánh La Mã. Nhà thờ có nhiều cột đá, đầu tiên để xây cất, với vật liệu địa phương. Từ đó nhiều người, các vị cha tiếp nối đi đến các địa phương khác để truyền đạo và lập thêm xứ đạo mới. Ngày nay ở Tây Ninh, đạo Công Giáo vẫn phát triển song hành với các tôn giáo khác. Đi đâu cũng thấy nhà thờ, ngay cả vùng thánh địa Cao Đài cũng có.

Vì nhu cầu cho phép các nông dân Pháp họ đến Tha La phát triển ngày càng mạnh mẽ và vững vàng. Vào đầu thế kỷ 20 nhà thờ được xây cất quy mô hơn. Tuy vậy người Công Giáo Tha La không quay lưng lại với dân tộc. Chúng ta không thể tài liệu để biết Tha La có tham gia phong trào Cần Vương và Văn Thân chống Pháp hay không, nhưng chắc chắn vào mùa Thu năm 1945, thanh niên Tha La, nhất là thành phần trí thức đã tích cực tham gia phong trào kháng chiến ở Nam Kỳ. Và chính thời điểm này, nhà thơ Vũ Anh Khanh cũng gia nhập đi theo phong trào kháng chiến, ông đã làm bài thơ đầu tiên, trong đó có những câu cho thấy rằng người Tha La đã đứng tình yêu quê hương đứng lên trên hết:

"Trời xa xanh, mây trắng nghìn ngàn hàng
Ngày hiu quạnh.Hỏi ... Tiếng hát,
Buồn như gió thoảng, như đôi khúc nhạc.
Tiếng hát riêng:
Tha La hơn quê hương,

Bài hát v̄ Tha La trong ký ̄ c

Tác Giả: Vīt H̄i Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Tha La bū n tī ng kī m.

Não nùng ch̄ a! Tha La nguȳ n hy sinh..."

Pháp là ân nhân c̄ a n̄ n đ̄ o, nh̄ ng l̄ i là k̄ thù c̄ a dân t̄ c. Dù ph̄ i ch̄ n l̄ a khó khăn, thanh niên Tha La đã đ̄ t khoát ra đi kháng chī n, b̄ l̄ i ngôi nhà th̄ hoang v̄ ng. Tha La đã tr̄ thành m̄ t trong nh̄ ng đ̄ a bàn c̄ a Đoàn Thanh Niên Tī n Phong. Đ̄ c bī t, không ph̄ i ch̄ có dân th̄ ̄ ng mà c̄ nh̄ ng v̄ tu sĩ cũng t̄ m x̄ p áo dòng đ̄ vô b̄ ng, ví đ̄ tr̄ ̄ ng h̄ p c̄ a linh m̄ c Nguȳ n Bá Kính ra đi năm 1946.

Sau năm 1954, Tha La h̄ i sinh, đ̄ ̄ c tái thī t, m̄ mang nhanh chóng. Nh̄ ng ch̄ đ̄ ̄ c ít năm sau thì tr̄ n gī c khác n̄ i lên. Đó là cū c n̄ i chī n nam b̄ c phân tranh và chī n tranh đã ̄ nh h̄ ̄ ng đ̄ n sinh hō t êm đ̄ m c̄ a Tha La. Đ̄ n trích th̄ "Tha La" c̄ a Vũ Anh Khanh nghe sao nào n̄ trong tâm h̄ n tôi:

"- Thôi h̄ t r̄ i! Còn chi n̄ a Tha La!

Bao nḡ ̄ i đi th̄ ch̄ ng tr̄ l̄ i nhà

Nay đã ch̄ t gī a chī n tr̄ ̄ ng ly lō n!

Tī ng đ̄ ch càng cao, não nùng ai oán

Bū n tr̄ a tr̄ a, lầy l̄ t bū n tr̄ a tr̄ a

Bū n x̄ a x̄ a, ngậy nḡ t bū n x̄ a x̄ a

Lòng vī n khách b̄ ng đ̄ ng tê tái l̄ nh

Khách rùng mình, nḡ n nḡ nḡ ̄ i hiu qū nh..."

Hay nh̄ ý th̄ c̄ a Lâm Thanh, nghe trong bài "Tha La ngày tr̄ l̄ i" cho th̄ y h̄ u qū c̄ a chī n tranh tràn vào sinh hō t Tha La, nghe trong bū n tên:

"Ngày quê h̄ ̄ ng súng n̄

Ta v̄ t v̄ yêu th̄ ̄ ng,

R̄ đôi đ̄ ̄ ng sông núi

N̄ c v̄ n tr̄ v̄ ngū n.

Ngày quê h̄ ̄ ng nhū m đ̄

Anh t̄ c t̄ ̄ i ra đi,

Em ̄ cùng gī c đ̄ ,

Nghe tim v̄ bī t ly.

Anh chim tr̄ i ḡ y cánh

H̄ n bao v̄ t th̄ ̄ ng lòng

Bài hát về Tha La trong ký ức

Tác Giả: Viãt Häi Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Vãn miåt mäi viån xä

Mä phän biåt cä khäng!..."

Cũng như bao đứa trẻ khác trên đất nước Việt Nam thân yêu khiגיע tràn vào thôn xóm, Tha La đãגיע lên tã cho chính mình một cách oai hùng, Tha La cäa sä kiên cäng, cäa niềm tin hào bät khuät. Län nåy thì ngäi dân đät Tha La räi bä hàng ngũ nhäng ngäi bän kháng chiän cũ đä trä vä i ngäi quäc gia, vä i läp träng dân täc. Họ yêu Chúa, yêu näc, yêu bä ruäng näng, yêu con sông räch, yêu xóm làng, một cách cä thä hän là hä không yêu chä thuyät vô gia đänh, vô tín ngäng cäa Xã Hội Chủ Nghĩa. Tha Laגיע väng niềm tin,גיע väng läp träng vä i quäng dân täc theo dòng läch sä đã qua. Sau đây chúng ta hãy xét Tha La qua lãnh väc thi ca và âm nhäc hay một truyän thäng lâu đäi cäa đät Tây Ninh.

Tha La qua thi ca:

Nhä đã trích đän thä phän trên, bài thä "Tha La" cäa tác giä Vũ Anh Khanh, dài 93 câu, đäc in trong phän mä đäu cäa cuốn truyän dài có tên " Näa Bä Xäng Khä", dày hän 500 trang cũng cäa chính ông, ghi läi một số hình änh hào hùng khi tác giä đi kháng chiän chäng thäc dân Pháp (1945 - 1954). Sách xuät bän khoäng đäu thäp niên 50. Bài thä nåy đã đäc anh Lê Tän Tài sưu täm và đäng trong Tây Ninh Män Yên, đäc san năm Mäu Đän 1998, trang 41.

Räi anh Duy Văn Hà Đình Huy chä träng tä Đäi Mới täi bäc Cali, cũng là ngäi Tây Ninh ränh rä vä Tha La đã email cho tôi. Ngäi bän khác là nhà văn Trän Anh Dũng ä Minneapolis, là ngäi đäng häng Gò Đäu Hä đã in đäu chân täi đät Träng Bäng và Tha La läm län cũng cho tôi bài thä này. Sáng nay nhà văn Hoàng Ngäc Liên cũng gäi tôi bài tùy bút về Tha La cäa nhà thä Nhäc Trän Ngäc Huä täi Raleigh, North Carolina bản về bài thä bät hä này. Có lä nói không ngoa trong văn häc khi nói về đät Tha La, ta không thä bä quên bài thä läch sä cäa ngäi Tha La Vũ Anh Khanh. Hän thä cäa anh ä pä nhäng tình tä vä Tha La, nhäng näi lòng cäa Tha La và nhäng dòng văn chäng do chính ngäi Tha La ghi täc vào bia đá vän häc Viãt Nam. Nào, ta hãy läng nghe tâm tình cäa Vũ Anh Khanh:

"- Đây Tha La xóm đäo,
Có trái ngät, cây lành.
Tôi về thăm một đäo,
Giäa mùa näng vàng hanh,
Ngäm ngäi, Tha La bäo:
- Đây räng xanh, räng xanh,

Bài hát v̄ Tha La trong ký ̄ c

Tác Giả: Vīt H̄i Los Angeles
Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

B̄i ðùn quanh nḡo v̄ ng,
Khói ðùn quanh nóc tranh,
Gió ðùn quanh mây tr̄ ng,
Và l̄ a lō n xây thành.

Vī n khách ̄ i! Hãy d̄ ng chân cho h̄ i
N̄ ng h̄ vàng ngàn hoa ḡ o r̄ ng r̄ ng
Đây Tha La, m̄ t xóm ð̄ o ven r̄ ng.
Có trái nḡ t, cây lành im bóng lá,
Con ð̄ ng ð̄ b̄ i ph̄ m̄ gót l̄

Ngày êm êm lòng vī n khách b̄ v̄ !
V̄ chi đây! Khách h̄ i! Có ai ch̄ ?
Ai ð̄ a ðón?
- Xin th̄ a, tôi l̄ c b̄ c!
Không là duyên, không là bèo kī p tr̄ c,
Không có ai ch̄ , ð̄ a ðón tôi đâu!
R̄ i qū nh hieu, khách l̄ ng l̄ cúi ð̄ u,
Tìm hoa r̄ ng l̄ c loài trên v̄ c̄ .
Nghìn cánh hoa bay nḡ n nḡ trong gió
Ḡ o r̄ ng r̄ ng, nghìn hoa máu r̄ ng r̄ ng.

Nhìn hoa r̄ i, lòng khách b̄ ng bâng khuâng
Tha La h̄ i: - Khách bū n n̄ i đây v̄ ng?
- Không, tôi bū n vì mây tr̄ i đây tr̄ ng!

- Và khách bū n vì tī ng gió đang h̄ n?
Khách nh̄ c̄ i, nghe gió n̄ i t̄ ng c̄ n.
Gió vun vút, gió r̄ n rùng, gió rít,
B̄ ng ðâu ðây v̄ ng véo von tī ng ð̄ ch:
- Thôi h̄ t r̄ i! Còn chi n̄ a Tha La!
Bao nḡ i ði th̄ ch̄ ng tr̄ l̄ i nhà
Nay ðã ch̄ t gī a chī n tr̄ ng ly lō n!
Tī ng ð̄ ch càng cao, nã nùng ai oán
Bū n tr̄ a tr̄ a, lấy l̄ t bū n tr̄ a tr̄ a

Bài hát v̄ Tha La trong ký ̄ c

Tác Giả: Vīt H̄i Los Angeles
Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Bū n x̄ a x̄ a, ngâ y nḡ t bū n x̄ a x̄ a
Lòng vī n khách b̄ ng đ̄ ng tê tái ̄ nh
Khách rùng mình, nḡ n nḡ nḡ ̄ i hiu qū nh
- Thôi h̄ t r̄ i! Còn chi n̄ a Tha La!

Đây mênh mông xóm đ̄ o v̄ i r̄ ng già
N̄ ng ̄ đ̄ r̄ ng trên đ̄ u vī n khách.
Khách b̄ ̄ c nh̄ theo con đ̄ ̄ ng đ̄ qū ch.
Ḡ p c̄ già đang nḡ m gió bâng khuâng
Đang đón mây xa... Khách b̄ ng nḡ i nḡ n:
- Kính th̄ a c̄ , vì sao Tha La v̄ ng?
C̄ nḡ o ngh̄ c̄ ̄ i rung rung râu tr̄ ng,
Nh̄ b̄ o chàng: "Em ch̄ ng bī t gì ̄ ?
Bao năm qua khói lō n ph̄ m̄ t mù!

Nḡ ̄ i n̄ ̄ c Vī t ra đi vì n̄ ̄ c Vī t
Tha La v̄ ng vì Tha La đã bī t,
Th̄ ̄ ng gī ng nòi, đau đ̄ t n̄ ̄ c ̄ m than".

Tr̄ i xa xanh, mây tr̄ ng ngh̄ n ngàn hàng
Ngày hiu qū nh. ̄ ... ̄ ... H̄ ... Tī ng hát,
Bū n nh̄ gió ̄ ̄ n, ̄ nh dài đôi khúc nh̄ c.
Tī ng hát r̄ ng: Tha La h̄ n qū c thù,
Tha La bū n tī ng kī m.
Não nùng ch̄ a! Tha La nguȳ n hy sinh
̄ ... ̄ ... H̄ ... Có m̄ t đ̄ m Chiên lành
Qū c̄ nh Chúa m̄ t chī u x̄ a ̄ a đ̄ y
Qū c̄ nh Chúa, đ̄ m Chiên lành run r̄ y:
- L̄ y đ̄ c Thánh Cha! L̄ y đ̄ c Thánh M̄ !
L̄ y đ̄ c Thánh Th̄ n
Chúng con xin v̄ cõi t̄ c đ̄ làm dân...

R̄ i... c̄ i tr̄ áo tu, r̄ i... x̄ p kinh c̄ u nguȳ n
R̄ i... nh̄ b̄ ̄ c tr̄ v̄ tr̄ n...
Vī n khách ̄ i! Vī n khách ̄ i!
Nḡ ̄ i h̄ y nḡ ng chân,
Nghe Tha La k̄ , nh̄ ng mà thôi khách nhé!
Đ̄ t đã chuȳ n rung lòng bao th̄ h̄

Bài hát v ̣ Tha La trong ký ̣ c

Tác Giả: Vi ̣t H ̣i Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Tr ̣i Tha La v ̣ n vũ đám mây tang,
Vui gì đâu mà tâm s ̣ ? Bu ̣ n làm chi cho b ̣ bàng!

̣ ... ̣ ... H ̣ ... ̣ ... ̣ H ̣ ... Ti ̣ ng hát;
Rung lành l ̣ nh, ngân tr ̣ m đôi khúc nh ̣ c,
Bu ̣ n tênh tênh, não lòng l ̣ m khách ̣ i!
Tha La th ̣ ng ng ̣ i vi ̣ n khách quá đi thôi!

Khách ngo ̣ nh m ̣ t ngh ̣ n ngào trông n ̣ ng đ ̣
Nghe gió th ̣ i nh ̣ trùng đ ̣ ng sóng v ̣ .
Lá r ̣ ng cao vàng r ̣ ng lá r ̣ ng bay...
Gi ̣ khách đi. Tha La nh ̣ n câu này:
- Khi h ̣ t gi ̣ c, khách hãy v ̣ thăm nhé!
Hãy v ̣ thăm xóm đao. Có trái ng ̣ t cây lành
Tha La dâng ngàn hoa gao. Và su ̣ i mát r ̣ ng xanh
Xem đám Chiên hi ̣ n th ̣ ng áo tr ̣ ng
Nghe tr ̣ i đ ̣ i gió nh ̣ quanh quanh..."

N ̣ u bài th ̣ trên c ̣ a Vũ Anh Khanh cho tôi m ̣ t tình c ̣ m xúc đ ̣ ng tình hoài h ̣ ng c ̣ a đ ̣ t Tây
Ninh nói chung, thì m ̣ t bài th ̣ khác v ̣ Tha La do anh Lâm Thanh sáng tác
khi anh tr ̣ l ̣ i thăm Tha La cũng làm tôi xao xuy ̣ n n ̣ i lòng v ̣ i Tha La không kém, hãy nghe
tâm s ̣ c ̣ a Lâm Thanh trong bài "Tha La ngày tr ̣ l ̣ i" nh ̣ sau:

"Đây Tha La xóm đ ̣ o
Có trái ng ̣ t cây lành
Tôi v ̣ thăm m ̣ t đ ̣ o
Tìm l ̣ i bóng tr ̣ i xanh

Hăm lăm năm không g ̣ p,
T ̣ thu ̣ em ch ̣ a ch ̣ ng,
Anh x ̣ ng ̣ i mê mãi
Tình xa h ̣ n bi ̣ n Đông.
Năm x ̣ a mình ng ̣y đ ̣ i
H ̣ n nhau bóng gi ̣o đ ̣ ng.
Thiên đ ̣ng v ̣ a m ̣ c ̣ a
Tim đ ̣ nh ̣ ng h ̣ i chuông.

Bài hát v ̣ Tha La trong ký ̣ c

Tác Giả: Vi ̣t H ̣i Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Anh tay dài cánh h ̣ c
Run run vu ̣ t vai tròn
Em th ̣ n th ̣ ... kh ̣ nói:
"Tay anh! cánh thiên th ̣ n"
Em tóc m ̣ m l ̣ a r ̣
Ph ̣ d ̣ u n ̣ ng chi ̣ u hanh,
M ̣ t r ̣ ng bu ̣ n khép l ̣ ng
Nh ̣ t tr ̣ n bóng tr ̣ i xanh.

Anh kh ̣ h ̣ n đà đi ̣ u
Chúi đ ̣ u trong tóc em
Mong tr ̣ n đ ̣ i đông bão,
Nh ̣ ng đ ̣ i v ̣ n t ̣ i đen.

Ngày quê h ̣ ng s ̣ ng n ̣
Ta v ̣ t v ̣ yêu th ̣ ng,
R ̣ đôi đ ̣ ng sông núi
N ̣ c v ̣ n tr ̣ v ̣ ngu ̣ n.
Ngày quê h ̣ ng nhu ̣ m đ ̣
Anh t ̣ c t ̣ i ra đi,
Em ̣ cùng gi ̣ c đ ̣ ,

Nghe tim v ̣ bi ̣ t ly.
Anh chim tr ̣ i g ̣ y cánh
H ̣ n bao v ̣ t th ̣ ng lòng
V ̣ n mi ̣ t mài vi ̣ n x ̣
M ̣ ph ̣ n bi ̣ t có không!
H ̣ m l ̣ m năm tr ̣ l ̣ i
Em đã hai đ ̣ i ch ̣ ng
Tóc dài pha mây xám
Vai mòn gánh đau th ̣ ng
Bên em b ̣ y tr ̣ đ ̣ i
Đ ̣ a g ̣ i m ̣ , g ̣ i bà.
Anh s ̣ ng s ̣ , khách l ̣ !
Tr ̣ d ̣ ác ng ̣ ... cha!
Tha La ngày tr ̣ l ̣ i,

C ̣ t ̣ i... xanh gi ̣o đ ̣ ng

Bài hát về Tha La trong ký ức

Tác Giả: Viãt Häi Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Mät tình chäa läp kín
Đáy lòng väng tiäng chuông
Chia tay hän tät
Em äp úng... näi niäm:
"Tay thiên thän anh nhä
Nhä vä vuät mät em!"

Quay đi, tình cảm läng,
Nghe länh sau läng,
Giáo đäng, sän nhät näng,
Läng lä bóng chuông nghiêng!!!"
(Täng Đän thä Gia Bình, Lâm Thanh)

Tha La qua âm nhạc:

Tôi còn nhớ những năm đầu thập niên 60 khi nghe những bài tình ca thật là tuyệt tác đi với tâm hồn và ý thích âm nhạc của tôi như các bài: Nhớ ngä Đäi Hoa Sim, Màu Tím Hoa Sim, Đäi Thông Hai Mä, Hàn Mäc Tä,... và hai bản nhạc về đất Tha La của Tây Ninh Quê Tôi là Tha La Xóm Đäo và Hän Tha La, nói lên nỗi buồn khi Tha La nhuộm màu chiến tranh có nỗi biệt ly hay sự quý trọng tâm hồn và xóm làng của người Tha La. Chính vì sự ra đời hai bài hát này, mà một số nhạc sĩ Dzũng Chinh và bài kia của thi nhân Sĩ Nän Thäo, đã khiến cho quän chúng biệt đän Tha La và nhớ những biệt thự Tha La với một nền tảng đẹp đä trong lòng kể từ ngày bài thơ của Vũ Anh Khanh được xuất bản vào thập niên 50, đầu sau này nhạc sĩ Dzũng Chinh đưa vào khung nhạc và làm nên những khúc cho Sĩ Nän Thäo hay Lâm Thanh.

Tha La Xóm Đäo

Nhäc: Dzũng Chinh

Läi/thä: Vũ Anh Khanh

"Đây suối rừng xanh đän quanh
Đây mây trắng nghìn hoa với cây lành
Còn gì với khách về đây chi häi ngäi
Đät Việt giäc tràn lan. Biệt Tha La hän cấm

Bài hát v̄ Tha La trong ký ̄ c

Tác Giả: Vīt H̄i Los Angeles
Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Nh̄ b̄ c ḡ p c̄ già, nḡ o ngh̄ đang ngóng gió
Em ch̄ ng bī t gì ̄. C̄ i run run d̄ u tr̄ ng
Đã t̄ bao năm qua khói lō n khu m̄ t mù
Khách v̄ chi đây, nghe tī ng hát khách h̄ n do đây bū n
Tī ng h̄ n ai oán, c̄ i ra áo m̄ t chī u thu ̄ a d̄ y

Nghe nã òng ch̄ a,
Tha La bū n tiên kī p, Tha La gī n mùa thu
Ôi khi h̄ t gī c xong
Hãy v̄ thăm Tha La có trái nḡ t cây lành
Cây lá nḡ n nḡ n̄ m trên nghìn hoa máu làm hoen c̄ ven r̄ ng
Lòng nḡ i vī n khách b̄ ng d̄ ng tê tái ̄ nh v̄ i r̄ ng già mong manh
Đám mây tan ph̄ quanh, tr̄ i t̄ i v̄ bàng hoàng
L̄ nh dài đôi khúc hát
Vang gī a chī n tr̄ ng xa, gī c đang gieo tan tóc
T̄ ng đoàn trai ra đi đã th̄ ch̄ ng v̄ nhà"

H̄ n Tha La
Nh̄ c/L̄ i: S̄ n Th̄ o

"Đây Tha La, đây xóm đ̄ o tiêu dĩ̄ u
Cây bū n quanh h̄ n thù d̄ ng ai oán
Đây mệnh mông, Tha La bū n qū nh qū
Kìa r̄ ng cây trái nḡ t khách m̄ t d̄ o v̄ thăm xóm
H̄ n nḡy nḡ t và bū n x̄ a lây ̄ t
Nhìn hoa máu r̄ ng s̄ u.

Đây Tha La, đây xóm đ̄ o hoang tàn
Mây tr̄ i vây quanh màu tang khói ̄ a
Bao năm qua, Tha La còn ch̄ đó
Đoàn nḡ i đi gī t thù đã h̄ n v̄ t̄ d̄ o ̄ y
Lòng vī n khách, b̄ i h̄ i nh̄ th̄ ng tī c
Mùa thu n̄ ng hanh vàng.

Tha La ̄ i, xóm đ̄ o ̄ i
Còn đâu n̄ a chī c áo ngày x̄ a

Bài hát v̄ Tha La trong ký ̄ c

Tác Giả: Vīt H̄i Los Angeles

Chúa Nhật, 20 Tháng 12 Năm 2009 15:36

Đàn khép kín, khoác vào b̄ chī n y
Lòng h̄ n c̄m, m̄ t chī u x̄ a l̄ a d̄ y
Nghe n̄o n̄ng ch̄ a, Tha La s̄ u khū t bī c
Xóm đ̄ o ch̄ c h̄ n thù.

Đây Tha La, đây xóm đ̄ o yên lành
Nay còn Đây m̄ t r̄ ng xanh sū i mát
Tha La ̄ i, khi nao gī c tan h̄ t
Ngày vui x̄ a tr̄ l̄ i, khách s̄ h̄ n v̄ thăm xóm
H̄ n l̄ y l̄ t, và bū n x̄ a ch̄ t nḡ t
H̄ n kia đ̄ n bao gī ."

Ph̄ n l̄ n nh̄ ng khúc nh̄ c nh̄ p tâm đ̄ i đa s̄ qū n chúng là nh̄ c v̄ quê h̄ ng, l̄ i đ̄ n gī n và ý m̄ c m̄ c đ̄ hī u. Hai nh̄ c sĩ Dzũng Chinh và S̄ n Th̄ o sáng tác nh̄ c theo cung cách này v̄ i tī t t̄ u Bolero nh̄ p nh̄ ng. Nên c̄ mī n Nam t̄ do ngày x̄ a đã tán th̄ ng hai khúc ca này nhī t tình. Tha La là m̄ t ph̄ n đ̄ t c̄ a qū n Tr̄ ng B̄ ng nh̄ đã bàn, mà Tr̄ ng B̄ ng l̄ i là m̄ t ph̄ n đ̄ t c̄ a Tây Ninh. Do đó nḡ i Tây Ninh ph̄ i có m̄ t nī m h̄nh dī n đ̄ c bī t, v̄ i nh̄ ng ai đã t̄ ng ghé qua Tha La đ̄ hī u tình nḡ i Tha La v̄ n chân ch̄ t và hī u khách. Ph̄ i ch̄ng đó là nét đ̄ p c̄ a dân t̄ c Vīt Nam?

H̄ n n̄ a, khi nghe th̄ hay nh̄ c v̄ Tha La mà nḡ i ta không kh̄ i dâng lên n̄ i c̄ m thông và nh̄ ng nī m b̄ng khūng trong lòng vì có th̄ h̄ t̄ h̄ i: Tha La là huȳ n thō i hay th̄ c t̄ ? N̄ u có th̄ c thì nó t̄ a l̄ c t̄ i đâu, nó có t̄ h̄ i nào, b̄y gī ra sao? Chính vì nh̄ ng ̄ n ý nh̄ v̄ y mà Vīt H̄ i xin tham kh̄ o bài vī t c̄ a thi sĩ Lâm Thanh có đ̄ c bài vī t này trong lō t bài về Tây Ninh Quê Tôi, có trái nḡ t cây lành, có Tha La Xóm Đ̄ o, có k̄ nī m Tha La khi ghé Tr̄ ng B̄ ng ăn món bánh canh nh̄ hoài vì nam th̄ c nh̄ h̄ , có nh̄ ng cô n̄ sinh Tha La c̄ i khúc khích v̄ i ánh m̄ t duyên dáng, c̄ a nét v̄ a nḡy th̄ , v̄ a b̄ n l̄ n khi nḡ m nhìn tôi ū ng n̄ c m̄ a có l̄ng qūng tung t̄ng trong n̄ c c̄ a ngày x̄ a; Ôi, k̄ nī m quê h̄ ng sao l̄ m nḡ t nḡ o, l̄ m nh̄ nhưng hôm nay khung tr̄ i Tha La b̄ ng tr̄ v̄ t̄ ký ̄ c cũ, mà t̄ ng r̄ ng đã quên.